

UDK 37

ISSN 2545 – 4439 (printed)

ISSN 1857 - 923X (e-version)

INTERNATIONAL JOURNAL

Institute of Knowledge Management

KNOWLEDGE

Scientific Papers

Vol. 19.3

Literature, Music and Arts

KIJ

Vol. 19

No. 3

pp. 997 - 1358

Skopje 2017

KNOWLEDGE

International Journal Scientific papers Vol. 19.3

EDITORIAL BOARD

Vlado Kambovski PhD, Robert Dimitrovski PhD, Siniša Zarić PhD, Maria Kavdanska PhD, Venelin Terziev PhD, Mirjana Borota – Popovska PhD, Cezar Birzea PhD, Ljubomir Kekenovski PhD, Aleksandar Nikolovski PhD, Ivo Zupanovic, PhD, Savo Ashtalkoski PhD, Svetlana Trajković PhD, Zivota Radosavljević PhD, Laste Spasovski PhD, Mersad Mujevic PhD, Margarita Koleva PhD, Nonka Mateva PhD, Rositsa Chobanova PhD, Predrag Trajković PhD, Dzulijana Tomovska PhD, Nedzat Koraljić PhD, Nebojsa Pavlović PhD, Nikolina Ognenska PhD, Lisen Bashkurti PhD, Trajce Dojcinovski PhD, Jana Merdzanova PhD, Zoran Srzentić PhD, Nikolai Sashkov Cankov PhD, Marija Kostic PhD

Print: GRAFOPROM – Bitola

Editor: IKM – Skopje

For editor

Robert Dimitrovski, PhD

KNOWLEDGE

International Journal Scientific Papers Vol. 19.3

ISSN 1857-923X for e- version

ISSN 2545-4439 for printed version

SCIENTIFIC COMMITTEE

President: Academic, Prof. Vlado Kambovski PhD

Vice president: Prof. Robert Dimitrovski PhD, Dean, Faculty of Management, MIT University, Skopje (Macedonia)

Members:

- Prof. Aleksandar Nikolovski PhD, FON University, Skopje (Macedonia)
- Prof. Aleksandar Korablev PhD, Dean, Faculty for economy and management, Saint Petersburg State Forest Technical University, Saint Petersburg (Russian Federation)
- Prof. Azra Adjajlic – Dedovic PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Antoanela Hristova PhD, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
- Prof. Anita Trajkovska PhD, Rochester University (USA)
- Prof. Anka Trajkovska-Petkoska PhD, UKLO, Faculty of technology and technical sciences, Bitola (Macedonia)
- Prof. Alisabri Sabani PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Ahmad Zakeri PhD, University of Wolver Hampton, (United Kingdom)
- Prof. Ana Dzumalieva PhD, South-West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Branko Sotirov PhD, University of Rousse, Rousse (Bulgaria)
- Prof. Branko Boshkovic, PhD, College of Sports and Health, Belgrade (Serbia)
- Prof. Branimir Kampl PhD, Institute SANO, Zagreb (Croatia)
- Prof. Baki Koleci PhD, University Hadzi Zeka, Peja (Kosovo)
- Prof. Branislav Simonovic PhD, Faculty of Law, Kragujevac (Serbia)
- Prof. Bistra Angelovska, Faculty of Medicine, University “Goce Delcev”, Shtip (Macedonia)
- Prof. Cezar Birzea, PhD, National School for Political and Administrative Studies, Bucharest (Romania)
- Prof. Cvetko Andreevski, Dean, Faculty of Tourism, UKLO, Bitola (Macedonia)
- Prof. Drago Cvijanovic, PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjacka Banja (Serbia)
- Prof. Dusan Ristic, PhD Emeritus, College of professional studies in Management and Business Communication, Novi Sad (Serbia)
- Prof. Dimitar Radev, PhD, Rector, University of Telecommunications and Post, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Daniela Todorova PhD, Rector of “Todor Kableshkov” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Dragan Kokovic PhD, University of Novi Sad, Novi Sad (Serbia)
- Prof. Dragan Marinkovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)
- Prof. Daniela Ivanova Popova PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Dzulijana Tomovska, PhD, Dean, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola (Macedonia)
- Prof. Evgenia Penkova-Pantaleeva PhD, UNWE -Sofia (Bulgaria)
- Prof. Erzika Antic PhD, High medicine school for professional studies “Hipokrat”, Bujanovac (Serbia)
- Prof. Georgi Georgiev PhD, National Military University “Vasil Levski”, Veliko Trnovo (Bulgaria)

-
- Prof. Helmut Shramke PhD, former Head of the University of Vienna Reform Group (Austria)
 - Prof. Hristina Georgieva Yancheva, PhD, Rector, Agricultural University, Plovdiv (Bulgaria)
 - Prof. Hristo Beloev PhD, Bulgarian Academy of Science, Rector of the University of Rousse (Bulgaria)
 - Prof. Izet Zeqiri, PhD, Academic, SEEU, Tetovo (Macedonia)
 - Prof. Ivan Marchevski, PhD, Rector, D.A. Tsenov Academy of Economics, Svishtov (Bulgaria)
 - Doc. Igor Stubelj, PhD, PhD, Faculty of Management, Primorska University, Koper (Slovenia)
 - Prof. Ivan Petkov PhD, Rector, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
 - Prof. Isa Spahiu PhD, AAB University, Prishtina (Kosovo)
 - Prof. Ivana Jelik PhD, University of Podgorica, Faculty of Law, Podgorica (Montenegro)
 - Prof. Islam Hasani PhD, Kingston University (Bahrein)
 - Prof. Jova Ateljevic PhD, Faculty of Economy, University of Banja Luka, (Bosnia & Herzegovina)
 - Prof. Jove Kekenovski PhD, Faculty of Tourism, UKLO , Bitola (Macedonia)
 - Prof. Jonko Kunchev PhD, University „Cernorizec Hrabar“ - Varna (Bulgaria)
 - Prof. Jelena Stojanovic PhD, High medicine school for professional studies “Hipokrat”, Bujanovac (Serbia)
 - Prof Karl Schopf, PhD, Akademie fur wissenschaftliche forchung und studium, Wien (Austria)
 - Prof. Katerina Belichovska, PhD, Faculty of Agricultural Sciences, UKIM, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Krasimir Petkov, PhD, National Sports Academy “Vassil Levski”, Sofia (Bulgaria)
 - Prof. Kamal Al-Nakib PhD, College of Business Administration Department, Kingdom University (Bahrain)
 - Prof. Lidija Tozi PhD, Faculty of Pharmacy, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Laste Spasovski PhD, Vocational and educational centre, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Lujza Grueva, PhD, Faculty of Medical Sciences, UKIM, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Lisen Bashkurti PhD, Global Vice President of Sun Moon University (Albania)
 - Prof. Lence Mircevska PhD, High Medicine School, Bitola, (Macedonia)
 - Prof. Ljubomir Kekenovski PhD, Faculty of Economisc, UKIM, Skope (Macedonia)
 - Prof. Ljupce Kocovski PhD, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola (Macedonia)
 - Prof. Marusya Lyubcheva PhD, University “Prof. Asen Zlatarov”, Member of the European Parliament, Burgas (Bulgaria)
 - Prof. Maria Kavdanska PhD, Faculty of Pedagogy, South-West University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
 - Prof. Maja Lubenova Cholakova PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
 - Prof. Mirjana Borota-Popovska, PhD, Centre for Management and Human Resource Development, Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Mihail Garevski, PhD, Institute of Earthquake Engineering and Engineering Seismology, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Misho Hristovski PhD, Faculty of Veterinary Medicine, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Mitko Kotovchevski, PhD, Faculty of Philosophy, UKIM, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Milan Radosavljevic PhD, Dean, Faculty of strategic and operational management,

Union University, Belgrade (Serbia)

- Prof. Marija Topuzovska-Latkovic, PhD, Centre for Management and Human Resource Development, Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje (Macedonia)
- Prof. Marija Knezevic PhD, Academic, Banja Luka, (Bosnia and Herzegovina)
- Prof. Margarita Koleva, PhD, Faculty of Pedagogy, University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Margarita Bogdanova PhD, D.A.Tsenov Academy of Economics, Svishtov (Bulgaria)
- Prof. Mahmut Chelik PhD, Faculty of Philology, University “Goce Delchev”, Shtip (Macedonia)
- Prof. Marija Mandaric PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjacka Banja (Serbia)
- Prof. Mustafa Kacar PhD, Euro College, Istanbul (Turkey)
- Prof. Marina Simin PhD, College of professional studies in Management and Business Communication, Sremski Karlovci (Serbia)
- Prof. Miladin Kalinic, College of professional studies in Management and Business Communication, Sremski Karlovci (Serbia)
- Prof. Mitre Stojanovski PhD, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola (Macedonia)
- Prof. Miodrag Smelcerovic PhD, High Technological and Artistic Vocational School, Leskovac (Serbia)
- Prof. Nenad Taneski PhD, Military Academy “Mihailo Apostolski”, Skopje (Macedonia)
- Prof. Nevenka Tatkovic PhD, Juraj Dobrila University of Pula, Pula (Croatia)
- Prof. Natalija Kirejenko PhD, Faculty For economic and Business, Institute of Entrepreneurial Activity, Minsk (Belarus)
- Prof. Nikolay Georgiev PhD, “Todor Kableshkov” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Nikolina Ognenska PhD, Faculty of Music, SEU - Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Nedzat Korajlic PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Nishad M. Navaz PhD, Kingdom University (India)
- Prof. Oliver Iliev PhD, Faculty of Communication and IT, FON University, Skopje (Macedonia)
- Prof. Oliver Dimitrijevic PhD, High medicine school for professional studies “Hipokrat”, Bujanovac (Serbia)
- Prof. Paul Sergius Koku, PhD, Florida State University, Florida (USA)
- Prof. Primoz Dolenc, PhD, Faculty of Management, Primorska University, Koper (Slovenia)
- Prof. Predrag Trajkovic PhD, JMPNT, Vranje (Serbia)
- Prof. Petar Kolev PhD, “Todor Kableshkov” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Pere Tumbas PhD, Faculty of Economics, University of Novi Sad, Subotica (Serbia)
- Prof. Rade Ratkovic PhD, Faculty of Business and Tourism, Budva (Montenegro)
- Prof. Rositsa Chobanova PhD, University of Telecommunications and Posts, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Rumen Valcovski PhD, Imunolab Sofia (Bulgaria)
- Prof. Rumen Stefanov PhD, Dean, Faculty of public health, Medical University of Plovdiv (Bulgaria)
- Prof. Sinisa Zaric, PhD, Faculty of Economics, University of Belgrade, Belgrade (Serbia)
- Prof. Sasho Korunoski, Rector, UKLO, Bitola (Macedonia)
- Prof. Sashko Plachkov PhD, Faculty of Pedagogy, University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Sofronija Miladinovski, PhD, University Hadzi Zeka, Peja (Kosovo)
- Prof. Sreten Miladinovski, PhD, Dean, Faculty of Law, MIT University (Skopje)
- Prof. Snezhana Lazarevic, PhD, College of Sports and Health, Belgrade (Serbia)

- Prof. Stojan Ivanov PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Svetlana Trajkovic PhD, High School of applied professional studies, Vranje (Serbia)
- Prof. Snezana Stoilova, PhD, High Medicine School, Bitola, (Macedonia)
- Prof. Stojna Ristevska PhD, High Medicine School, Bitola, (Macedonia)
- Prof. Suzana Pavlovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)
- Prof. Saad Motahhir PhD, High School of Technology, Fez (Morocco)
- Prof. Sandra Zivanovic, PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjacka Banja (Serbia)
- Prof. Trayan Popkochev PhD, Dean, Faculty of Pedagogy, South-West University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Todor Krystevich, Vice Rector, D.A. Tsenov Academy of Economics, Svishtov (Bulgaria)
- Doc. Tatyana Sobolieva PhD, State Higher Education Establishment Vadiym Getman Kiyev National Economic University, Kiyev (Ukraine)
- Prof. Tzako Pantaleev PhD, NBUniversity , Sofia (Bulgaria)
- Prof. Tosko Krstev PhD, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
- Prof. Tihomir Domazet PhD, President of the Croatian Institute for Finance and Accounting, Zagreb (Croatia)
- Prof. Venelin Terziev PhD, University of Rousse, Rousse (Bulgaria)
- Prof. Violeta Dimova PhD, Faculty of Philology, University “Goce Delchev”, Shtip (Macedonia)
- Prof. Volodymyr Denysyuk, PhD, Dobrov Center for Scientific and Technological Potential and History studies at the National Academy of Sciences of Ukraine (Ukraine)
- Prof. Valentina Staneva PhD, “Todor Kableshev” University of Transport, Sofia (Bulgaria)
- Prof. Vladimir Lazarov PhD, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
- Prof. Vasil Zecev PhD, College of tourism, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Venus Del Rosario PhD, Arab Open University (Philippines)
- Prof. Yuri Doroshenko PhD, Dean, Faculty of Economics and Management, Belgorod (Russian Federation)
- Prof. Zlatko Pejkov, PhD, Faculty of Agricultural Sciences, UKIM, Skopje (Macedonia)
- Prof. Zivota Radosavljevik PhD, Dean, Faculty FORCUP, Union University, Belgrade (Serbia)
- Prof. Zoja Katru PhD, Prorector, Euro College, Istanbul (Turkey)
- Prof. Zorka Jugovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)

ORGANIZING COMMITTEE

- Robert Dimitrovski PhD, Faculty of Management, MIT University, Skopje (Macedonia)
- Venelin Terziev PhD, University of Rousse (Bulgaria)
- Maria Kavdanska PhD, Faculty of Pedagogy, South West University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Sinisa Zaric, PhD, Faculty of Economics, University of Belgrade (Serbia)
- Snežana Milićević PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, University of Kragujevac, Vrnjačka Banja (Serbia)
- Evdokia Petkova, South West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Marios Miltiadou, PhD, Aristotle University of Thessaloniki (Greece)
- Azra Adjajlic – Dedovic PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Misho Hristovski PhD, Faculty of Veterinary Medicine, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
- Branko Boskovic PhD, College of Sports and Health, Belgrade (Bulgaria)
- Ana Dzumalieva PhD, South-West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Georgi Georgiev PhD, National Military University “Vasil Levski”, Veliko Trnovo (Bulgaria)
- Isa Spahiu PhD, International Balkan University (Macedonia)
- Violeta Dimova, PhD, University “Goce Delcev”, Stip (Macedonia)
- Mirjana Borota – Popovska, Centre for Management and Human Resource Development, Institute for Sociological, Political and Juridical Research, Skopje (Macedonia)
- Izet Zeqiri, PhD, South East European University, Tetovo (Skopje)
- Ekaterina Arabska, PhD, Vasil Levski National Military University, Veliko Tarnovo (Bulgaria)
- Nebojsa Cvetanovski, PhD, MIT University, Skopje (Macedonia)
- Rumen Valcovski PhD, Imunolab Sofia (Bulgaria)
- Miladin Kalinic, College of professional studies in Management and Business Communication, Sremski Karlovci (Serbia)

INNOVATIVE METHODS OF TEACHING ANCIENT GREEK LITERATURE.....	1091
Krasimira Vateva	1091
Stoyanka Vateva	1091
INTERLANGUAGE PRAGMATICS AND INTERCULTURAL COMMUNICATION.....	1097
Biljana Ivanovska.....	1097
Marija Kusevska	1097
MACEDONIA IN 19 th CENTURY GERMAN-LANGUAGE TRAVELOGUES: THE TRAVELOGUE OF JOHANN GEORG VON HAHN.....	1101
Milica Denkovska	1101
NARRATIVE STRATEGY AND TIPOLOGY OF CHARACTERS IN THE NOVEL MASTER AND MARGARITA BY MIKHAIL BULGAKOV	1107
Emine Shabani	1107
NEW TRENDS AND AUTHENTIC ELT IN KOSOVO	1117
Ramazan Bekteshi.....	1117
REFERENCE BOOK OF BULGARIAN AS FOREIGN LANGUAGE FOR DENTAL MEDICINE STUDENTS	1121
Dimitriya Zhelyazkova	1121
Nataliya Yankova.....	1121
PARALINGUISTIC FEATURES IN THE ORAL MEDICAL DISCOURSE	1125
Albena Dobрева	1125
THE PERCEPTION OF COLLABORATION AND CREATIVITY IN LANGUAGE TEACHING AND LEARNING	1131
Edita Bekteshi	1131
ROMANIAN JOURNAL PROGRAMMING	1137
Ahmet Bihorac	1137
Kemal Džemić.....	1137
TEACHING ENGLISH IDIOMS IS A DIFFICULT TASK FOR EFL TEACHERS	1143
Suzana Ejupi	1143
Majlinda Nuhju	1143
THE ALBANIAN IMPERFECT AND ITS TRANSLATION EQUIVALENTS IN ENGLISH.....	1147
Blerta Demiri.....	1147
Arta Bekteshi.....	1147
ETHICAL ASPECTS OF COLOR IMPACT IN CROSS-CULTURAL MARKETING COMMUNICATION.....	1153

INTERLANGUAGE PRAGMATICS AND INTERCULTURAL COMMUNICATION

Biljana Ivanovska

Faculty of Philology, University "Goce Delchev", Shtip, Republic of Macedonia
biljana.ivanovska@ugd.edu.mk

Marija Kusevska

Faculty of Philology, University "Goce Delchev", Shtip, Republic of Macedonia
marija.kusevska@ugd.edu.mk

Abstract: In this paper we try to give an overview of the theoretical postulates and views on the function and the role of interlanguage pragmatics as well as to give an explanation of the notion of *intercultural communication*. We understand pragmatics as a discipline of linguistics and a boundary discipline of semiotics and syntax that studies the ways in which context contributes to determination of meaning. Pragmatics includes the theory of speech acts, conversational implication, conversational analysis, and other approaches to language behavior in the area of philosophy, sociology, linguistics, and anthropology.

Speakers from different cultures prefer different communication styles that reflect different cultural values and norms, and in the language pedagogy it takes a special place and role for research and analysis. Difficulties, i.e. pragmatic failure in intercultural communication, often arise as a consequence of culturally conditioned and different communication between interlocutors in a community. Studies show that pragmatic failures in communication may appear even among advanced learners of a foreign language, which can lead to misunderstandings and obstacles of intercultural communication. In this paper we rely on the theoretical explanations of the above mentioned notions in order to give a theoretical overview of the significance and function of pragmatic values in the interlanguage of Macedonian learners of English and German as foreign languages, as well as the influence of the factors on intercultural communication.

Keywords: pragmatics, interlanguage, intercultural communication, pragmatic transfer.

**ПРАГМАТИКАТА ВО МЕЃУЈАЗИКОТ НАСПРОТИ
ИНТЕРКУЛТУРНАТА КОМУНИКАЦИЈА**

Билјана Ивановска

Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип biljana.ivanovska@ugd.edu.mk;

Марија Кусевска

Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип marija.kusevska@ugd.edu.mk

Апстракт: Во овој труд се обидуваме да дадеме осврт на теоретските поставки и гледишта за функцијата и улогата на прагматиката во меѓујазикот кај изучувачите на странски јазик, како и објаснување за интеркултурната комуникација.

Прагматиката ја сфаќаме како дисциплина на лингвистиката и гранична дисциплина на семиотиката и синтаксата која ги проучува начините со кои контекстот придонесува кон одредување на значењето. Прагматиката ги опфаќа теоријата на говорните чинови, разговорната импликација, разговорната анализа и другите пристапи кон јазичното однесување во филозофијата, социологијата, лингвистиката и антропологијата.

Говорителите на еден јазик од различни култури претпочитаат различни комуникациски стилови што отсликуваат различни културни вредности и норми, и во јазичната педагогија заземаат посебно место и улога за истражување. Потешкотиите, т.е. прагматичките грешки и неуспеси во интеркултурната комуникација се јавуваат често како последица на културно условената и различна комуникација меѓу комуникантите во една заедница. Студиите покажуваат дека кај напредните изучувачи на еден странски јазик се јавуваат прагматички грешки во комуникацијата, кои можат да доведат до недоразбирања и пречки во интеркултурната комуникација. Ние, во овој труд се задржуваме на теоретското објаснување на горенаведените поими со цел да дадеме теоретски осврт кон значењето и функцијата на прагматиката во меѓујазикот на македонските изучувачи на англиски и германски како странски јазик, како и влијанието на факторите врз интеркултурната комуникација.

ЛИНГВИСТИЧКА ПРАГМАТИКА

Потеклото на поимот прагматика што актуелно се користи во лингвистиката, се поврзува со филозофот Чарлс Морис (1938), кој го опишува овој поим како граничен премин кон синтаксата и семантиката, како истражување на „врските на знаците кон нивните интерпретатори“. Оттогаш се преземени различни дивергентни обиди за опишување на прагматиката, кои се припишуваат на еден од најпознатите прагматички истражувачи, Стивен Левинсон (1983) – и кои „често даваат задоволителни објаснувања за прагматиката.“

Дефиницијата, која ја опишува рамката, т.е. важните области на оваа дисциплина е следнава:

„под прагматика се подразбира истражувањето на способноста на јазичните корисници да поврзуваат реченици со контексти, каде тие се соодветни.“ (Левинсон 1983: 25)⁶⁶

Според Левинсон (1983), оваа дефиниција соодветствува со социолингвистичкиот концепт во јазикот, имено „истражувањето на комуникативната компетенција дадена во поставките на Хајмс (1972).“

Во пракса, некои автори комуникативната компетенција ја поистоветуваат со прагматичката компетенција (Кандлин 1976, Шмит & Ричардс 1980) што, всушност, не го оправдува првичниот концепт на Хајмс (1972) кој е во основа многу поопфатен, ниту пак развојниот концепт на Канале-Свеин (1980).

Дефиницијата на концептот за соодветноста или успешноста стои во средиште на истражувањата, и може да се аргументира, дека го опфаќа изучувањето на говорните чинови, како и лингвистичките теории за учтивоста, но и контекстуалните фактори, за да може соодветно да се комуницира. Во средиштето на нашиот интерес стои прагматичката компетенција, што опфаќа прагмалингвистичка и социопрагматичка компетенција.

ПРАГМАТИКАТА ВО МЕЃУЈАЗИКОТ

Истражувачката област прагматика во меѓујазикот се дефинира како посебна дисциплина во лингвистиката, каде, меѓу другото, се работи за продукција и разбирање на говорните чинови кај изучувачите на странски јазик (J2) и усвојувањето на знаењата на говорните чинови на соодветниот странски јазик. (Каспер & Дал 1991: 215)

Од почетокот на 80 години, со етаблирање на оваа јазична дисциплина се среќаваат многу дивергентни истражувања за прагматичката компетенција кај неизворните (неродените) говорители на странскиот јазик, што дава можност за истражување за мноштвото значења на говорните чинови. Во основа, во најголем дел од овие истражувања се работи за продукција на говорните чинови (сп. Бардови-Харлиг 1999). Речиси едвај се анализира прагматичката компетенција, како и колку таа се развива кај J2 говорителите, кои специфични особености играат значителна улога и така недоволно се посветува внимание на главните цели на прагматиката на меѓујазикот (сп. Барон 2003: 28, Каспер & Роуз 1999: 81). Има неколку студии кои се занимаваат со развојните аспекти на прагматиката во меѓујазикот и споредуваат податоци на различни групи испитаници во одреден временски период, т.н. меѓукултурни студии, но ретко се среќаваат лонгитудинални студии кои опишуваат релевантни податоци за подолг временски период. Во последните години значително се јавуваат студии во оваа област на истражување, што се предава од Каспер (1989: 13) во следниов цитат:

„потребни се многу емпириски и теоретски студии за меѓујазичната прагматика за да се открие како изучувачите ги пренесуваат нештата преку зборовите во вториот јазик.“⁶⁷

ПРАГМАТИЧКИ ГРЕШКИ ВО ИНТЕРКУЛТУРНАТА КОМУНИКАЦИЈА

Говорителите од различни култури претпочитаат различни комуникациски стилови што отсликуваат различни културни вредности и норми, кои во јазичната педагогија заземаат посебно место и улога. Потешкотиите, т.е. прагматичките грешки во интеркултурната комуникација се јавуваат често како последица на културно условената различна комуникација меѓу комуникантите во една заедница. Студиите покажуваат дека и кај напредните изучувачи на еден странски јазик се јавуваат прагматички грешки во комуникацијата, кои можат да доведат до недоразбирања и пречки во интеркултурната комуникација. (сп. Каспер 1989, Томас 1983, Тросборг 1995, Варга 2004)

⁶⁶ ‘Unter Pragmatik versteht man die Untersuchung der Fähigkeit von Sprachbenutzern, Sätze mit den Kontexten, in denen sie angemessen wären, zu verknüpfen.’ (Levinson 1983: 25)

⁶⁷ “many more theoretical and empirical studies of interlanguage pragmatics are needed in order to discover how learners do things with words in a second language.”

Според Томас (1983: 91), прагматичките неуспеси во комуникацијата се дефинираат како неспособност или несоодветност на она што се укажува и што се мисли.

Притоа, се разликува прагматички и социопрагматички неуспех:

„[...] прагматичкиот неуспех во основа е лингвистички проблем, предизвикан од разликите во лингвистичкото кодирање на прагматичката сила, додека социопрагматичкиот неуспех произлегува од различните културни перцепции за она што претставува соодветно лингвистичко однесување.”⁶⁸

Опишувањето на прагматичките грешки се однесува пред сè на формата и функцијата на изразите, додека опишувањето на социопрагматичките грешки се однесува на социјалните услови во јазичната употреба. Социопрагматичките грешки се повеќе социјални отколку лингвистички. (Томас 1983: 104)

ПРАГМАТИЧКИ ТРАНСФЕР

Под поимот прагматички трансфер се подразбира, интерлингвален, системски сеопфатен трансфер – од мајчиниот (појдовниот) до целниот јазик (J1) до (J2) – во ситуации на интеркултурна комуникација (Цегарак/Пенингтон 2000). Каспер (1989), во основа, овој процес го означува како јазичен трансфер, и тој може да биде означен како генерализација.

Во литературата се разликува позитивен и негативен трансфер и се поставува прашањето со кој ефект се врши трансферот. Во двата случаи се работи за процеси од ист вид. Кај позитивниот трансфер, резултатот на трансферот води до соодветни изрази во јазикот-цел, а во случај на негативен трансфер може да дојде до прагматички неуспех (сп. Мешиба и сор. 1996). Поради тоа, во истражувањата за усвојување на вториот јазик се посветува големо внимание на негативниот трансфер.

Според теоретските рамки за усвојување на јазикот постојат различни поставки во однос на постоењето или непостоењето на когнитивната контрола на трансферот. Додека трансферот во когнитивниот модел е свесна активност на решавање на проблемот, негативниот трансфер подлежи и често се поистоветува со интерференцијата, во рамките на бихејвиористичкиот концепт и нема когнитивна условеност.

Поделбата која ја предлага Томас (1983) на прагматички и социопрагматички грешки доведува до прагматички и социопрагматички трансфер. Прагматичкиот трансфер се однесува на процесите на трансференција, кои ги погодуваат формата и функцијата на еден израз, додека социопрагматичкиот трансфер се однесува на процесите кои ги засегаат социјалните условености. Пример за прагматички трансфер би бил трансферот на одредена стратегија при манифестирање на одреден говорен чин, пример: изборот на директна стратегија за изразување на барање или негодување кај германските говорители, за разлика од македонските изучувачи на германскиот јазик, кои во основа користат поинакви перспективи и стратегии за изразување на говорниот чинови барање и/или негодување.

Пример за социопрагматички трансфер би било одлуката на германските говорители во одредни ситуации почесто да користат говорен чин на негодување/жалење/приговарање за разлика од македонските изучувачи на германскиот јазик во исти или слични ситуации.

Сепак, одлучувачки ќе биде контекстот или средината, каде еден јазик ќе биде изучуван или усвојуван. Додека природниот контекст на усвојување има влијание врз говорниот јазик, во училищата постои, во основа, латентна отсутност на изворните говорители. Така, почетниците располагаат со мало ниво на јазични компетенции и често посегнуваат по мајчиниот јазик, за разлика од напредните изучувачи на странскиот јазик.

ЗАВРШНИ БЕЛЕШКИ

Контрастивната анализа во рамките на еден јазик дава претстава за фонолошките, синтаксичките и семантичките сличности и разлики на јазичните елементи во различните јазични системи. Интеркултурната прагматика се јавува како релативно нова јазична дисциплина и има за цел да опише како единките на различни култури го употребуваат јазикот во комуникацијата. Се тргнува од фактот дека говорителите од различни култури користат различни стилови на комуникација, кои отсликуваат различни културни вредности и приоритети. Така, во различни јазици, релевантни се различните особености на социјалниот контекст изразени преку поинакви јазични елементи. Од посебно значење се резултатите и истражувањата во оваа област, посебно оние посветени на прагматичкиот неуспех условен од различните културолошки стилови на комуникација.

⁶⁸ “[...] pragmalinguistic failure is basically a linguistic problem, caused by differences in the linguistic encoding of pragmatic force, sociopragmatic failure stems from cross-culturally different perceptions of what constitutes appropriate linguistic behavior”. (Thomas 1983: 99)

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Bardovi-Harling, K. (1999): Exploring the interlanguage of interlanguage pragmatics: A research agenda for acquisitional pragmatics. *Language Learning* 49, 677- 713.
- [2] Barron, A. (2003): *Acquisition in interlanguage pragmatics*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- [3] Canale, M. & Swain M (1980): Theoretical basis of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied linguistics* 1(1):1-47.
- [4] Candlin, Ch. N. (1976): Communicative language teaching and the debt to pragmatics. In: Rameh (ed.) 27 round table meeting . Washington D.C. : Georgetown University Press, 237-256.
- [5] Hymes, D. H. (1972). On Communicative Competence. In J. P. Holmes (Ed.), *Sociolinguistics* (pp. 269-293). Harmondsworth: Penguin.
- [6] Kasper, G. (1989): Variation in interlanguage speech act realization. In S. Gas, D. P. Madden, & L. Selinker, *Variation in second language acquisition: Discourse and pragmatics* (pp. 37-58). Clevedon & Philadelphia: Multilingual Matters.
- [7] Kasper, G., & Dahl, M. (1991): Research methods in interlanguage pragmatics. *Studies of Second Language Acquisition*, 13(2), 215–247.
- [8] Kasper, G. & Rose K. (1999): Pragmatics and SLA. *Annual Review of Applied Linguistics* 19: 81 -104.
- [9] Levinson, S. (1983): *Pragmatics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- [10] Maeshiba, N. & Yoshinaga N. & Kasper G. & Ross S. (1996): Transfer and proficiency in interlanguage apologizing. In: Susan M. Gass/Joyce Neu (eds.) 155-187.
- [11] Morris, Charles W. (1938): Foundations of the theory of signs. In: O. Neurath / R. Carnap / C. Morris (eds.). *International Encyclopedia of United Science*. Chicago: University of Chicago Press, 719-751. [Reprinted in: Charles W. Morris, 1971.]
- [12] Schmidt, R. & Richards J. (1980): Speech acts and second language learning. *Applied Linguistics* 1 (2): 129.
- [13] Thomas, J. (1983): Cross-cultural pragmatic failure. *Applied Linguistics* 4 (2), 91- 112.
- [14] Trosborg, A. (1995): *Interlanguage Pragmatics: Requests, Complaints, and Apologies*. Berlin: Walter de Gruyter & Co.
- [15] Waga M. (2004): Pragmatische Entwicklung in der Fremdsprache: der Sprechakt „Aufforderung“ im Französischen. Tübingen: Narr.
- [16] Zegarac, V. & Pennington, M.C. (2000): Pragmatic transfer in intercultural communication. In: H. Spencer-Oatey (ed.), 165-190.